

Kan självvald gånghastighet predicera demensutveckling hos personer som är 85 år och äldre?

Bakgrund

Världens befolkning kommer upp i en allt högre ålder. I Sverige beräknas antalet personer 65 år och äldre överstiga 2 miljoner under 2017 och år 2060 kommer den siffran vara över 3 miljoner, enligt siffror från Statistiska Centralbyrån. Detta innebär att prevention och rehabilitering av de sjukdomar som ofta följer vid hög ålder kommer få en ännu viktigare roll. I stigande ålder ökar även risken för demenssjukdom, av de personer som är 65 år eller äldre har åtta procent en demenssjukdom, och vid en ålder över 90 har nästan hälften en demenssjukdom. Samhällskostnaderna för vård och omsorg av personer med demens i Sverige beräknades till 63 miljarder SEK år 2012.

Självständig gång är resultatet av en komplex interaktion mellan många av kroppens funktioner och är således beroende av hjärnan för att sköta detta samspel. Hos personer med demenssjukdom är hjärnans funktion på ett eller annat sätt nedsatt. Gång- och balansnedsättningar är därför vanligt hos personer med demenssjukdom och är mer uttalade i ett senare skede i förloppet. Typer av nedsättningar som förekommer är bland annat lägre hastighet, kortare steglängd, sämre dynamisk balans och lägre steghöjd. Gångnedsättningar är vanligare vid vaskulär demens, Parkinson med demens och Lewy Body demens, än vid Alzheimers demens.

En försämrad gånghastighet kan vara tecken på allmän nedsatt funktion i kroppens olika organsystem och indikera minskad fysisk aktivitet, vilket har stor påverkan på hälsa och överlevnad. Gånghastighet har visat sig vara en prediktiv faktor för fall och mortalitet hos äldre. Gånghastighet kan ses som en samlande indikator på funktion i kroppens organsystem och således en kostnadseffektiv och enkel metod för att underlätta att identifiera individer med behov av särskilda preventiva åtgärder. Det finns även resultat som indikerar att försämrad gångförmåga kan predicera demensutveckling mellan 3 och 9 år före diagnostisering. Det finns dock begränsat med data om gånghastighet kan predicera demensutveckling hos de allra äldsta, det vill säga personer 80 och äldre, trots att demenssjukdom är mycket vanligt i den åldersgruppen. Det är av stor vikt att undersöka specifikt denna åldersgrupp då de i högre grad är drabbade av sjukdomar och funktionsnedsättningar.

Gångnedsättningar och behov av gånghjälpmedel är mycket vanligt förekommande bland de allra äldsta. Gånghjälpmedel innefattar bland annat rollator, käpp och rullstol. I Sverige har 71 % av kvinnorna och 56 % av männen över 85 år behov av gånghjälpmedel för att förflytta sig. Dessa hjälpmedel förbättrar gångförmågan genom att minska smärta eller kompensera för nedsatt balans. Att använda gånghjälpmedel vid test av gånghastighet kan dölja nedsättningar i gångförmåga. Detta antyder att användande av gånghjälpmedel vid test av gånghastighet även kan störa predicering av demenssjukdom.

Denna studie ämnar undersöka om nedsatt gånghastighet kan predicera demensutveckling i ett representativt urval av de allra äldsta och att studera om huruvida användande av gånghjälpmedel vid gångetest påverkar denna predicering.

Demenssjukdom kan innebära stort lidande och påfrestning för både den som drabbas och personens anhöriga. Sjukdomen innebär även stora samhällskostnader i form av ökat behov av vård och omsorg. Att kunna, genom att mäta gånghastighet, öka möjligheten att predicera demensutveckling och vidare sätta in förebyggande åtgärder är av stort värde för den enskilda individen, dennes anhöriga och samhället i stort.

